

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Qui vult causam, vult quoq effectum, Vulgo ita: Qui vult
antecedens, vult etiam consequens

urn:nbn:de:bsz:31-102400

REGULA III.

Qui vult causam, vult quoque effectum.

Vulgò ita :

Qui vult antecedens, vult etiam consequens.

I. Deducitur ex III. Ethic. V. ubi Aristoteles contra eos, qui homines non voluntariè, sed vitè improbos vel vitiosos esse contendebant, disputans, absurdum esse ait, cum ex actionibus miles habitus nascantur, eum, qui contra, quæ jus est, alios tractare, aut intemperanter vivere non vereatur, injustum aut intemperantem esse nolle. Quod argumentum niti hæc propositione *qui vult causam alicujus effectus, vult ipsum effectum*, res ipsa loquitur, & Interpretes testantur.

II. Accipiendum autem hoc est, ut & alterius illud, *qui vult antecedens, vult etiam consequens* de eò, qui novit, aliquid esse effectum vel consequens alicujus. Quod eò ipsò locò Philosophus apertè docet. Quod si quis velit vel exspectat aliquid, non necesse est, ut exspectat id quoque, quod ipsum comitatur aut ex eò prodit, si nesciat id de prodire aut consequi: quemadmodum, qui assensum præbet antecedenti, non potest non sentire consequenti, si intelligat esse consequens. Quod si nesciat illud sequi, fieri potest, ut sublegetur antecedenti, consequens autè non admittat.

III. Verùm ne sic quidem res satis expedita

datur
tempe
matrem
est, qui
piditac

IV.

Arist
per se,
entia
bobo,
dens, si
sunt, pe
tà, quan
quotid
trahun
feitur,
tam ali
sta patr
induit.
habitu

V. A

quoque
qui vult
non vi
conseq
esse in o
in carc

VI.

ciajolu
propol

detur. Non pauci enim sunt, qui non ignari intemperantiam gravissimorum morborum esse matrem, gula tamen penitus sunt dediti; At quis est, qui dicere audeat, eos ipsorum morborum cupiditate quoque teneri?

IV. Respondet Gerhardus Odo *in presentem Arist loc.* velle nos aliquid, bifariam dici: primo per se, sive ratione sui: quomodo sanitatem, scientiam & similia volumus. Secundò cum aliò bono, quod videtur dici posse velle nos per accidens, sicut incommoda, quæ vitæ huic annexæ sunt, per se nolumus; malimus tamen ea cum vitâ, quàm cum incommodis vitâ ipsâ carere. Qui quotidianis heluationibus morbos scientes contrahunt, eorum appetitus per accidens in morbos fertur, quia nimirum malunt agrotare, quàm vitam aliter instituere. Hoc modo, qui volens injusta patrare consuevit, volens habitu injustitiæ se induit. *Ignorare enim ex actibus circa singularia habitus fieri, hominis valdè insulse est,* ait Aristoteles.

V. Acciajulus, cum illud, *qui vult causam, vult quoque effectum,* amplectatur & explicet, alterum, *qui vult antecedens, vult etiam consequens,* sibi non videri, ait simpliciter esse verum in omnî consequentiâ. Non enim, si argumenteris: *Volo esse in carcere cum ingenti pecunia. Ergo volo esse in carcere, valere.* Sunt verba ejus.

VI. Non dubito, quin ex Burlæo *in comm.* Acciajulus hoc hæuserit. Sed quis est sensus illius propositionis, *volo esse in carcere cū pecuniâ?* An iste

iste: Si numeratur mihi pecuniâ, volo in carcere rem includi? Sed hoc modo antecedens debet esse hoc; *si numeratur mihi pecuniâ, ero in carcere*, id autem, *ero in carcere*, consequens. At res non ita habet. Non enim sequitur: *ero in carcere*, si accipiâ pecuniâ: ergo *ero in carcere*; sicut malè inferres: si leo habet alas, volat; ergo volat. An iste quia accepi pecuniâ, volo esse in carcere? At ista sententia nullâ exhibet instantiam Regulæ. Argumentatio hæc ad ejus præscriptum formata. Volo esse in carcere, quia data mihi est pecuniâ: ergo volo esse in carcere: rectè habet, neq; quicquâ in eâ potest desiderari. Aut est ne hic: Ego, volo esse in carcere instructus pecuniâ? At tunc vel idè valet, quod ego, qui instructus sum pecuniâ, volo esse in carcere, quod si inde inferam: Ergo ego volo esse in carcere, nihil video incomodi: vel idem est, quod, si, vel quia instructus sum pecuniâ, volo esse in carcere: & sic convenit cum secundo & tertio sensu, idemq; subit iudicium. Aut tandè iste: ego volo esse in carcere, & volo pecuniâ? Sed ex hæc ratione rectè infertur: ergo volo pecuniâ, cum cujuslibet enunciationis copulativæ veræ qualibet pars sit vera. Nondum igitur deprehendimus vulgatam regulam *Expositio* Acciajoli, cui similitudinam produxit Burlæus, labefactari. Submissa tamen hæc, ut & alia omnia, aliorum iudicio volumus.

VII. Quod si quis ex me fortassis percontetur, quid differentiæ sit inter has duas Regulas? respondet

spondet
priori.
respectu
consequ
consequ
nem ge
fectus.
quaten
clipsis L
interpo
non est
fa. Un
vitem:
ex illò:
non tan
effectum
ducere
ctus, sic
IIX.
receden
dò mor
jugii co
dò anic
est; qu
denis a
de ante
esse, ut
latione

DI

spon

spondendum putem, posteriorem esse latiore
 priore, & plura complecti, quia omnis effectus
 respectu causæ est consequens, sed non omne
 consequens est effectus. Genus enim est speciei
 consequens, (cùm à positione speciei ad positio-
 nem generis valeat consequentia) non tamen ef-
 fectus. Est quoque causa consequens effectus,
 quatenus est ejus causa. Sequitur enim: Est e-
 clipfis Lunæ; ergò est inter Lunam & Solem terra
 interposita, quæ est causa *ακλειψεως*. Causa verò
 non est effectus sui effectus, quatenus est ejus cau-
 sa. Unde si argumenter: vult ducere uxorem di-
 vitem: Ergò vult ducere uxorem; argumentor
 ex illò: *qui vult antecedens, vult etiam consequens;*
 non tamen ex istò: *qui vult causam, vult quoque*
effectum, cùm vò ducere uxorem sit consequens &
 ducere uxorem divitem, nec tamen sit ejus effe-
 ctus, sicut patet.

IX. Ubi nota, cùm duobus modis dicantur an-
 tecedens & consequens: primò, tempore, quò mo-
 dò morbus intemperantiæ, variæ molestiæ con-
 jugii consequens sunt; secundò, illatione, quò mo-
 dò animal hominis, uxor uxoris divitis cõsequens
 est; quando argumentamur à voluntate antec-
 edentis ad voluntatẽ consequentis, nonnunquàm
 de antecedente & consequente tempore sermonẽ
 esse, ut §. III. & IV. nonnunquàm de illis, quæ il-
 latione talia sunt, ut §. *prec.* Et tantùm de hisce.

FINIS

DISPUTATIONUM ET REGULARUM PAR-
 TIS PRIMÆ.

Dispr.